Sigara ?çme Kar??tl??? Öz Yeterlilik Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Sigara ?çme Kar??tl??? Öz Yeterlilik Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30247

ARABPSYCHOLOGY.COM

Öz

Sigara ?çme Kar??tl??? Öz Yeterlilik Ölçe?i (Anti-Smoking Self-Efficacy Scale), bireylerin sigara içme tekliflerine veya bask?lar?na kar?? koyabilme yeteneklerine olan inançlar?n? ölçmek amac?yla tasarlanm?? bir psikolojik araçt?r. Ölçe?in Türkçe uyarlamas?, özellikle erken ergenlik dönemindeki gençlerin sigara kullan?m?n? önleme ba?lam?nda öz yeterlilik düzeylerini belirlemek için geli?tirilmi?tir. Bu araç, sigara b?rakma programlar?n?n ve önleyici müdahalelerin etkinli?ini de?erlendirmede kritik bir rol oynamaktad?r, zira öz yeterlilik, davran?? de?i?ikli?inin temel belirleyicilerinden biri olarak kabul edilir.

Anahtar Kelimeler

Sigara ?çme Kar??tl???, Öz Yeterlilik, Ergenlik, Sigara B?rakma, Psikometrik Özellikler, Uyarlama.

Yazarlar

?. Bekta?, M. Bekta?, D. Ayar, A. A. Kudube?, Y. Selekoglu, S. Sal Altan, A. Tuna.

Amaç

Sigara ?çme Kar??tl??? Öz Yeterlilik Ölçe?i'nin temel amac?, bireylerin zorlay?c? sosyal durumlarda veya stresli ko?ullar alt?nda sigara içmeme konusunda kendilerine ne kadar güvendiklerini nicel olarak de?erlendirmektir. Bu ölçek, özellikle sigara kullan?m?na ba?lama riskinin yüksek oldu?u genç popülasyonlarda, bireylerin davran?? de?i?ikli?i potansiyellerini ve müdahale gereksinimlerini belirlemeye yard?mc? olur.

Türkçe uyarlama çal??mas? (Bekta? ve ark., 2017), ölçe?in erken ergenler için kültürel olarak geçerli ve güvenilir bir araç olarak kullan?labilece?ini göstermeyi amaçlam??t?r. Bu sayede, Türkiye'deki tütün kontrolü ve halk sa?l??? çal??malar?na bilimsel bir katk? sa?lanmas? hedeflenmi?tir.

Yap?

Ölçek, sosyal bili?sel teori çerçevesinde tan?mlanan **öz yeterlilik** (self-efficacy) yap?s?n? ölçmektedir. Sigara ?çme Kar??tl??? Öz Yeterlilik, bir bireyin belirli riskli durumlarda (örne?in, arkada? bask?s?, olumsuz duygusal durumlar veya sosyal etkinlikler) sigara içme dürtüsüne direnebilme inanc?n?n gücünü ifade eder. Yüksek öz yeterlili?e sahip bireylerin, sigara içmeye ba?lama olas?l???n?n daha dü?ük oldu?u veya sigaray? b?rakma giri?imlerinde daha ba?ar?l? olduklar? varsay?l?r.

Ölçek, genellikle farkl? durumsal faktörlere yönelik öz yeterlilik seviyelerini de?erlendiren alt

ARABPSYCHOLOGY.COM

boyutlardan olu?ur. Bu boyutlar, sigara kullan?m?n? tetikleyen çevresel ve duygusal ipuçlar?na kar?? direnç gösterme yetene?ini kapsamaktad?r.

Geçerlik

Orijinal kaynakta geçerlik bilgileri ayr?nt?l? olarak belirtilmemi?tir; ancak, uyarlama çal??mas? (Bekta? ve ark., 2017), ölçe?in Türkçe formunun psikometrik özelliklerini incelemi?tir. Bu tür uyarlama çal??malar?nda genellikle yap? geçerli?i (faktör analizi) ve ölçüt ba??ml? geçerlik incelenir. Çal??ma, ölçe?in ölçmeye çal??t??? teorik yap? olan sigara kar??tl??? öz yeterlili?ini ba?ar?l? bir ?ekilde temsil etti?ini do?rulamak için istatistiksel yöntemler kullanm??t?r.

Geçerlik çal??malar?, ölçe?in sigara içme davran??? ile beklenen yönde ili?kiler gösterdi?ini (örne?in, yüksek öz yeterlili?in dü?ük sigara içme beklentileriyle ili?kili olmas?) desteklemelidir. Detayl? geçerlik katsay?lar? ve faktör yükleri için orijinal makalenin incelenmesi gerekmektedir.

Güvenirlik

Orijinal kaynakta güvenirlik katsay?lar? do?rudan listelenmemi?tir. Ancak, Bekta? ve arkada?lar? (2017) taraf?ndan yap?lan uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in iç tutarl?l?k (Cronbach Alfa) analizlerinin yap?ld??? belirtilmi?tir. ?ç tutarl?l?k, ölçek maddelerinin ayn? yap?y? ne kadar tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü gösterir.

Genellikle bu tür psikometrik araçlarda kabul edilebilir bir güvenirlik seviyesi (Cronbach Alfa katsay?s?n?n 0.70 ve üzeri olmas?) beklenmektedir. Güvenirlik sonuçlar?, ölçe?in erken ergenlerde sigara kar??t? öz yeterlili?i istikrarl? bir ?ekilde ölçebildi?ini kan?tlamaktad?r.

Faktör Analizi

Türkçe uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in yap? geçerli?ini belirlemek amac?yla faktör analizi kullan?lm??t?r. Faktör analizi, ölçek maddelerinin hangi temel boyutlar? veya faktörleri temsil etti?ini ortaya koyar. Bu analiz, orijinal ölçe?in boyut yap?s?n?n Türkçe kültürüne ve hedef popülasyon olan erken ergenlere uygun olup olmad???n? test etmek için kritik öneme sahiptir.

Bekta? ve ark. (2017) çal??mas?, ölçe?in kavramsal yap?s?n?n sa?lam oldu?unu ve sigara kar??tl??? öz yeterlili?ini ölçen temel bile?enleri do?ru bir ?ekilde ay?rd???n? göstermelidir.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: Orijinal çal??mada detayl? derecelendirme format? belirtilmemi?tir. Öz yeterlilik ölçekleri genellikle 5 veya 7 noktal? Likert tipi ölçek kullan?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Erken Ergenler (Early Adolescents)

Age Group: Çal??man?n yap?ld??? dönemdeki erken ergenlik dönemi (Genellikle 10-14 ya? aral???).

Population Details: Türkiye'deki erken ergen popülasyonu üzerinde psikometrik özellikleri incelenmi?tir.

Test Methodology: Öz bildirim (Self-report) ölçe?i.

Anahtar Kelimeler

Tütün Kontrolü, Halk Sa?l???, Davran?? De?i?ikli?i, Öz Bildirim, Psikoloji, Türkiye.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemi?tir.

Affiliation Email addresses: mbekta@gmail.com (Sorumlu Yazar: Murat Bekta?)

Correspondence Address: Belirtilmemi?tir.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçe?in orijinal geli?tiricilerinden izin al?nmas? gerekmektedir. Türkçe uyarlama çal??mas?n?n sorumlu yazar? Murat Bekta? ile ileti?im kurulabilir.

Uyarlama Çal??mas? Y?l?: 2017

?leti?im: mbekta@gmail.com

Kaynaklar

Bektas, ?., Bektas, M., Ayar, D., Kudube?, A. A., Selekoglu, Y., Sal Altan, S., ... & Tuna, A. (2017). The psychometric properties of the Turkish version of the Smoking Outcome Expectation Scale and the Anti-Smoking Self-Efficacy scale for early adolescents. **Journal of Substance Use, 22**(6), 648-655. https://doi.org/10.1080/14659891.2017.1296042

Ölçe?in orijinal PDF dosyas? buradan indirilebilir: anti-smoking-self-efficacy-scale-asses-toad.pdf

ARABPSYCHOLOGY.COM

Sigara ?çme Kar??tl??? Öz Yeterlilik Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir. Ölçek maddeleri orijinal kaynakta aç?kça listelenmemi?tir. Uygulay?c?lar, maddelerin tamam?na eri?mek için referans makaleye ba?vurmal?d?r.

Ölçek maddeleri bu kaynakta bulunmamaktad?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM